

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

5.1.1 การที่ไม่สามารถนำหลักเกณฑ์ของเกตต์มาใช้ให้เกิดประโยชน์

ข้อตกลงจำกัดการส่งออกโดยสมัครใจ (Voluntary Export Restraint) เป็นเครื่องมือกีดกันทางการค้าที่จัดอยู่ในจำพวกอุปสรรคทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากร (Non – Tariff Barriers หรือ NTBs) รูปแบบของข้อตกลงจำกัดการส่งออกมักจะทำขึ้นในรูปแบบของข้อตกลงสองฝ่าย (Bilateral Agreement) ระหว่างรัฐบาลกับรัฐบาล หรือรัฐบาลกับกลุ่มอุตสาหกรรม ข้อตกลงจำกัดการส่งออกที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากบทบัญญัติของเกตต์มี 3 กรณีคือ

- 1) เกิดจากการหลีกเลี่ยงการปฏิบัติตามขั้นตอนในมาตรา 19
- 2) เกิดจากการหลีกเลี่ยงมาตรการตอบโต้ตามมาตรา 6
- 3) เกิดจากการเจรจาตามมาตรา 28

ข้อตกลงจำกัดการส่งออกโดยความสมัครใจที่ประเทศไทยทำกับประชาคมยุโรปเป็นข้อตกลงเกี่ยวกับการค้ามันสำปะหลัง ซึ่งมีชื่อเรียกว่า “ข้อตกลงความร่วมมือระหว่างราชอาณาจักรไทยกับประชาคมยุโรปในเรื่องการผลิต การตลาด และการค้ามันสำปะหลัง เป็นข้อตกลงที่ประเทศไทยยอมจำกัดการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังที่ส่งไปจำหน่ายยังประชาคมยุโรปไว้ในปริมาณที่ตกลงกัน ข้อตกลงดังกล่าวมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างจากข้อตกลงจำกัดการส่งออกที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากบทบัญญัติในมาตรา 19 , 6 และ 28 ของเกตต์ ดังนี้คือ

- 1) เป็นข้อตกลงสองฝ่ายที่ทำขึ้นก่อนประเทศไทยเข้าเป็นภาคีเกตต์
- 2) มีลักษณะเป็นการจำกัดการส่งออกที่เพิ่มขึ้นทุกช่วงปี
- 3) ได้รับการปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับอนุเคราะห์ยิ่งในเรื่องสิทธิประโยชน์ทางภาษีศุลกากรที่จะเสียภาษีขาเข้าในอัตราร้อยละ 6 ต่อมันสำปะหลังที่นำเข้าประชาคมยุโรปในปริมาณตามที่ได้ตกลงกัน

4) แม้อต่อมาประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีเกตต์แล้ว ข้อตกลงยังมีลักษณะคงเดิมไม่เปลี่ยนแปลง กล่าวคือ ไม่ได้อิงหลักเกณฑ์ของเกตต์แต่ประการใด

จากการที่ข้อตกลงดังกล่าวเป็นข้อตกลงที่ทำขึ้นนอกรอบของเกตต์และไม่ได้มีการนำหลักเกณฑ์ของเกตต์มาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศไทย จึงทำให้ประเทศไทยเสียสิทธิ

ประโยชน์ในอันที่จะได้รับค่าทดแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการที่ประชาคมยุโรปจะขอเปลี่ยนแปลงสิทธิประโยชน์ทางภาษีศุลกากรที่ได้ผูกพันไว้ต่อเกณฑ์ในปี 2510 และสูญเสียอำนาจในการเจรจาต่อรอง และก่อให้เกิดปัญหาในการเจรจการค้ากับประชาคมยุโรป

5.1.2 การก่อให้เกิดผลกระทบต่อกฎหมายภายในของประเทศ

การที่ประเทศไทยไปทำข้อตกลงจำกัดการส่งออกมันสำปะหลังกับประชาคมยุโรป ก่อให้เกิดผลกระทบต่อกฎหมายภายในของประเทศ กล่าวคือ ทำให้รัฐบาลต้องออกกฎเกณฑ์และระเบียบต่างๆ มาเพื่อใช้ในการควบคุมและจัดสรรการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังที่ส่งไปจำหน่ายยังประชาคมยุโรป เช่น การจัดสรรการส่งออกตามประวัติการส่งออกของผู้ส่งออกแต่ละรายในปีที่ผ่านมา การสร้างสต็อกมันสำปะหลัง การจัดสรรการส่งออกตามอัตราส่วนสต็อกมันสำปะหลังของผู้ส่งออกแต่ละราย การกำหนดมาตรการจูงใจ และการประมุขโควต้า เป็นต้น

5.1.3 ความไม่โปร่งใสในการจัดสรรโควต้าของหน่วยงานราชการ

นอกจากนี้ข้อตกลงการค้ามันสำปะหลังยังก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับเศรษฐกิจการเมือง เช่น ความขัดแย้งระหว่างกระทรวงพาณิชย์และกระทรวงเกษตรฯ ต่อทำที่ในการเจรจาข้อตกลง ทั้งนี้เนื่องจากการทำข้อตกลงจำกัดการส่งออกก่อให้เกิด Quota Rents ที่ได้จากการเป็นผู้ควบคุมการส่งออก (Export Licensor) ซึ่ง Rent ที่ได้นี้จะตกอยู่กับกระทรวงพาณิชย์ ปัญหาที่ตามมาได้แก่ ความไม่โปร่งใสในการจัดสรร Rent ที่ได้รับมานี้ สำหรับกระทรวงเกษตรฯนั้นต้องการที่จะได้รับเงินช่วยเหลือโครงการปลูกพืชทดแทนที่จะได้จากประชาคมยุโรป ปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือ ทำให้การต่อรองเจรจาข้อตกลงไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่แท้จริง เพราะหากต้องการเงินช่วยเหลือจำนวนสูง ก็จะทำให้ไม่สามารถเจรจาขอโควต้าเพิ่มขึ้นได้ ซึ่งความขัดแย้งดังกล่าวส่งผลต่อการเจรจาการค้ามันสำปะหลังกับประชาคมยุโรปเป็นอย่างมาก

5.1.4 ปัญหาการจัดประเภทพิกัดอัตราศุลกากรของผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง

ปัญหาเกี่ยวกับเนื้อหาของตัวข้อตกลงที่เกิดขึ้นนับตั้งแต่มีการแก้ไขและต่ออายุข้อตกลงโดยพิธีสารต่ออายุข้อตกลงปี 2530 เป็นต้นมา เช่น 1) การที่มีได้มีการกล่าวถึงการเป็นผู้ส่งออกรายใหญ่ของไทยไว้ในข้อตกลง ซึ่งทำให้ประเทศไทยไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ตามมาตรา 28 ในการเรียกร้องค่าทดแทนความเสียหายที่เกิดขึ้น เนื่องจากการที่ประชาคมยุโรปจะขอเปลี่ยนแปลงสิทธิประโยชน์ทางภาษีศุลกากร 2) เกี่ยวกับพิกัดอัตราภาษีศุลกากร ซึ่งตามมาตรา 3 (i) ของพิธีสารต่ออายุบัญญัติว่า ประชาคมยุโรปจะเก็บภาษีขาเข้าในอัตราร้อยละ 6 ต่อหัวมันสำปะหลังและ

ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังในพิกัด 07.06 ของ CCCN หรือ 07.06 ของ CCT ของประชาคมยุโรป ซึ่งรวมถึงมันเส้นและมันอัดเม็ดด้วย นอกจากนี้ยังได้มีการขยายความมันอัดเม็ดว่า หมายความว่ารวมถึงมันสำปะหลังอัดเม็ดแข็งที่ได้นำมาป่นให้เป็นแป้งก่อนที่จะมีการนำมาอัดเม็ด ผลจากการขยายความดังกล่าวเท่ากับประเทศไทยยอมรับว่ามันอัดเม็ดของไทยทำมาจากแป้งป่นก่อนแล้วจึงนำมาอัดเม็ด ซึ่งจะทำให้มันอัดเม็ดของไทยถูกจัดอยู่ในพิกัดอัตราภาษีอื่นซึ่งแพงกว่ามาก นอกจากนี้ในมาตรา 3 (iii) (a) ยังได้ระบุว่า การยอมรับที่จะเก็บภาษีอัตราร้อยละ 6 ในพิกัดดังกล่าว จะมีผลอยู่เฉพาะตราบเท่าอายุของสัญญาเท่านั้นและไม่ถือเป็นการให้คำจำกัดความของสินค้าภายใต้พิกัด 07.06 ของ CCCN ที่ประชาคมยุโรปผูกพันไว้ต่อแกตต์แต่อย่างใด ซึ่งหากประเทศไทยปล่อยให้ถ้อยคำเหล่านี้ยังคงอยู่ต่อไปจนสิ้นสุดอายุข้อตกลง และหากไม่มีการต่ออายุข้อตกลงออกไปอีก ประเทศไทยก็จะถูกกฎหมายปิดปากว่าพิกัด 07.06 นั้นไม่รวมถึงมันอัดเม็ดด้วย การที่ข้อตกลงให้รวมถึงมันอัดเม็ดด้วยนั้นเป็นการยกเว้นชั่วคราวตามอายุของข้อตกลงเท่านั้น

เกี่ยวกับเรื่องการปฏิบัติตามข้อตกลงในมาตรา 4 ของข้อตกลงปี 2525 ไม่ได้บัญญัติถึงการบังคับให้เป็นไปตามข้อตกลงในกรณีที่มีการไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงของคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งขึ้น และข้อเท็จจริงปรากฏว่าประชาคมยุโรปมิได้ปฏิบัติตามข้อผูกพันแต่อย่างใด เนื่องจากปล่อยให้ปริมาณการนำเข้ากากถั่วเหลืองและข้าวโพดสูงขึ้น ซึ่งมีผลกระทบต่อส่วนแบ่งตลาดและราคามันสำปะหลังของไทยเป็นอย่างมาก

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 ปัญหาการทำข้อตกลงจำกัดการส่งออกที่มีลักษณะพิเศษต่างจากบทบัญญัติของแกตต์

ควรนำหลักเกณฑ์ของแกตต์ตามมาตรา 28 มาใช้ในการเจรจาแก้ไขและต่ออายุข้อตกลงครั้งต่อไป เนื่องจากข้อตกลงการค้ามันสำปะหลังที่ประเทศไทยทำกับประชาคมยุโรปตั้งแต่ฉบับแรกจนถึงฉบับที่มีผลบังคับอยู่ในปัจจุบัน เป็นข้อตกลงที่อยู่นอกกรอบของแกตต์ซึ่งขณะที่ทำข้อตกลงฉบับแรกในปี 2525 นั้น ประเทศไทยยังมิได้เป็นภาคีสมาชิกของแกตต์ ต่อมาในปีเดียวกันนั้นเองประเทศไทยจึงได้เข้าเป็นภาคีสมาชิกของแกตต์ และได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีศุลกากรในอัตราร้อยละ 6 โดยไม่มีโควต้าตามที่ประชาคมยุโรปผูกพันไว้ต่อแกตต์ตามหลัก MFN ในมาตรา 1 วรรค 1 ของแกตต์ และเมื่อประเทศไทยเข้าเป็นภาคีสมาชิกของแกตต์แล้ว ก็เข้าสวมสิทธิในการเป็นผู้ส่งออกมันสำปะหลังรายใหญ่แทนประเทศอินโดนีเซีย

ดังนั้นจึงเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่ประเทศไทยจะใช้สิทธิตามหลักเกณฑ์ของแกตต์ในมาตรา 28 มาช่วยในการเจรจาแก้ไขข้อตกลงเพื่อย้ำให้เห็นถึงความสำคัญของประเทศไทยในฐานะ

ประเทศผู้ส่งออกรายใหญ่ (Principal Supplier) เพื่อใช้สิทธิในการเรียกค่าทดแทนและเป็นการสงวนสิทธิในอันที่จะบังคับให้ประชาคมยุโรปต้องมาเจรจาขอความตกลงกับประเทศไทยทุกครั้งที่ต้องการจะขอเปลี่ยนแปลงสิทธิประโยชน์ทางภาษีศุลกากร หรือในกรณีที่ประชาคมยุโรปต้องการจะจำกัดโควต้าเพิ่มขึ้น

การนำหลักเกณฑ์ตามมาตรา 28 มาใช้เท่ากับเป็นการนำข้อตกลงการค้ามันสำปะหลังเข้ามาอยู่ในกรอบของแกตต์ แต่มิได้หมายความว่าเมื่อนำเข้ามาอยู่ในกรอบของแกตต์แล้วจะเป็นการยกเลิกการกำหนดโควต้าการส่งออกแต่ประการใด หากแต่เป็นการนำเอาโควต้าที่อยู่นอกแกตต์เข้ามาเป็นโควต้าภายในแกตต์ ผลทางกฎหมายก็คือจะทำให้ข้อตกลงการค้ามันสำปะหลังระหว่างไทยกับประชาคมยุโรปหมดสภาพความเป็น grey area และกลายเป็นส่วนหนึ่งของข้อตกลงลดหย่อนข้อผูกพันภายใต้มาตรา 28

อนึ่งการนำข้อตกลงไปไว้ภายใต้กรอบของแกตต์มิได้หมายความว่าจะทำให้ประเทศไทยได้รับโควต้าเพิ่มขึ้นเสมอไป การจะได้โควต้าเพิ่มขึ้นหรือไม่ขึ้นอยู่กับการเจรจาดกกันของทั้งสองฝ่ายเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตามหลักในการกำหนดโควต้าตามแกตต์นั้นกฎหมายให้ดูจำนวนนำเข้าเฉลี่ยในช่วง 3 ปี ก่อนที่จะมีการจำกัดโควต้าครั้งแรก คือ ในช่วงปี 2523 – 2525 ซึ่งขณะนั้นประเทศไทยมีตัวเลขส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังเฉลี่ยแล้วเกือบ 6 ล้านตัน ตัวเลขดังกล่าวนี้จะเป็นสิ่งที่ถูกนำมาพิจารณาในการกำหนดโควต้าตามหลักเกณฑ์ของแกตต์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่ประเทศไทยเป็นอย่างมาก

เกี่ยวกับเรื่องการเป็นผู้ควบคุมการส่งออกนั้น แกตต์ไม่ได้มีการกำหนดไว้ว่าฝ่ายใดจะเป็นผู้ควบคุม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการตกลงกันระหว่างคู่สัญญา ดังนั้นหากประเทศไทยจะเจรจาขอเป็นผู้ควบคุมการส่งออกเพื่อให้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการควบคุมดังกล่าวตกอยู่แก่ฝ่ายไทย ก็ย่อมทำได้โดยถือเป็นข้อแลกเปลี่ยนกับการยอมทำข้อตกลงจำกัดการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง

5.2.2 ปัญหาความโปร่งใสในการจัดสรรโควต้า

เกี่ยวกับการจัดสรรโควต้าส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังควรนำวิธีการประมูลโควต้ามาใช้ดังเช่นที่เคยใช้ในปี 2534 เนื่องจากระบบประมูลโควต้าจะทำให้การจัดสรรโควตานั้นเป็นไปอย่างโปร่งใส เพราะการจัดสรรโควต้าให้แก่ผู้ส่งออกจะขึ้นอยู่กับประโยชน์สูงสุดที่ผู้ประมูลจะให้แก่รัฐ ดังนั้นการประมูลโควต้าจึงอาจเป็นวิธีหนึ่งที่จะทำให้การจัดสรรโควต้ามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น มีความอัตโนมัติและลดปัญหาทางเศรษฐกิจการเมืองของการจัดสรร Quota Rents ลงได้บ้าง และจะช่วยทำให้การต่อรองเจรจาข้อตกลงการค้าจำกัดการส่งออกเป็นไปตามความประสงค์มากขึ้น

5.2.3 ปัญหาความรับผิดชอบของหน่วยงานราชการในการเจรจาการค้า

1) ควรจัดให้มีหน่วยงานกลางขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการเจรจาการค้าระหว่างประเทศทั้งนี้ เพื่อเป็นการรวบรวมข้อมูลข่าวสาร ปัญหาและความต้องการของหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการเจรจาการค้าในเรื่องนั้นๆ ไว้ในหน่วยงานเดียวเพื่อเป็นการจัดความขัดแย้งของหน่วยงานต่างๆลง เช่น ปัญหาความขัดแย้งระหว่างกระทรวงพาณิชย์และกระทรวงเกษตรฯที่มีต่อการค้ามันสำปะหลัง เป็นต้น การมอบหมายให้หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในเรื่องการเจรจาการค้า โดยเฉพาะจะทำให้หน่วยงานนั้น มีเอกภาพในการเจรจาและทำให้ผลการเจรจาเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศมากขึ้น

2) ควรนำวิธีการเจรจาข้ามภาค (cross – sectorial exchange) มาช่วยในการเจรจาแก้ไข ข้อตกลงจำกัดการส่งออกให้ดีขึ้น เช่น หากประเทศไทยเห็นว่าการได้โควต้าส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังเพิ่มขึ้นจะเป็นประโยชน์แก่ประเทศไทยเป็นอย่างมาก ก็อาจขอเจรจากับประชาคมยุโรป โดยเสนอที่จะเปิดตลาดเสรีเกี่ยวกับสินค้าบริการ เช่น ธุรกิจโรงแรม หรือ ธุรกิจประกันภัยให้แก่ประชาคมยุโรปเพื่อแลกเปลี่ยนกับการได้โควต้าส่งออกที่เพิ่มขึ้น เป็นต้น

5.2.4 ปัญหาเกี่ยวกับเนื้อหาของสาระของตัวข้อตกลงจำกัดการส่งออก

ควรมีการเจรจาขอแก้ไขในประเด็นต่างๆสำหรับความตกลงฉบับใหม่ ดังนี้

1) เรื่องโควต้ามันสำปะหลัง

หากเป็นไปได้ควรพยายามเจรจาขอเพิ่มปริมาณโควต้ารวมให้มากขึ้นกว่าที่ได้รับอยู่ในปัจจุบัน และพยายามเจรจาขอเพิ่มปริมาณการส่งออกสูงสุดในแต่ละปี นอกจากนี้ในปีสุดท้ายของข้อตกลงฉบับต่อไปควรเจรจาให้ฝ่ายประชาคมยุโรปยอมให้ยืมโควต้าภายใต้ข้อตกลงฉบับต่อไปมาใช้ล่วงหน้าได้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ประเทศไทยสามารถส่งผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไปยังประชาคมยุโรปได้มากกว่าจำนวนโควต้ารวมที่กำหนดไว้ในข้อตกลง

2) พิกัดอัตราศุลกากร

ควรเจรจาขอแก้ไขถ้อยคำในมาตรา 3 (i) และมาตรา 3 (iii) (a) เสียใหม่เพื่อมิให้ประเทศไทยถูกกฎหมายปิดปากว่า มันอัดเม็ดของประเทศไทยทำมาจากแป้งปนก่อนนำมาอัดเม็ด และเพื่อมิให้ถูกยอมรับว่าพิกัด 07.06 ตามที่ประชาคมยุโรปผูกพันไว้ต่อแกตต์นั้นหมายถึงมันเส้นเท่านั้น ไม่รวมมันอัดเม็ดด้วย เพราะหากประเทศไทยยังคงให้ข้อความในมาตรา 3 (i) และมาตรา 3 (iii) (a) ปรากฏอยู่ในข้อตกลงต่อไป เมื่อประเทศไทยบอกเลิกข้อตกลงแล้ว ปัญหาว่ามันอัดเม็ดของไทยทำมาจากแป้งปนก่อนแล้วจึงนำมาอัดเม็ดจะกลับมาอีก และประเทศไทยจะถูกกฎหมายปิดปากให้ยอมรับโดยปริยาย เนื่องจากสถานะภาพความผูกพันตามกฎหมายของบันทึกความตกลง (Agreed

Minutes) ที่ทำขึ้นเพื่อแก้ไขบทบัญญัติในพินิจสารนั้นยังไม่เป็นที่ชัดเจนว่าจะมีผลเป็นการแก้ไขบทบัญญัติในพินิจสารหรือไม่

3) การบังคับให้เป็นไปตามข้อตกลง

ควรเจรจาแก้ไขถ้อยคำในมาตรา 4 ของข้อตกลงเดิม (ปี 25525) ที่ระบุให้ประชาคมยุโรปคำนึงถึงการนำเข้าสินค้าทดแทนรัฐพิธีอื่นๆ นอกจากมันสำปะหลังที่จะมีผลกระทบต่อส่วนแบ่งตลาดและราคามันสำปะหลังของประเทศไทย เพราะปรากฏว่าประชาคมไม่ได้ปฏิบัติตามข้อผูกพันแต่อย่างใด เนื่องจากปล่อยให้ปริมาณการนำเข้าจากถั่วเหลืองและข้าวโพดเพิ่มขึ้น และไม่ได้ใช้มาตรการจำกัดการนำเข้ากับสิ่งทดแทนรัฐพิธีอื่นเหมือนกับมันสำปะหลัง นอกจากนี้ข้อตกลงเดิมไม่ได้บัญญัติถึงการบังคับให้เป็นไปตามข้อตกลงในกรณีที่มีการไม่ปฏิบัติตามสัญญาของคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งขึ้น ดังนั้นจึงควรที่จะได้มีการแก้ไขมาตรา 4 ในเรื่องการบังคับให้ปฏิบัติตามสัญญาให้มีความชัดเจนแน่นอนยิ่งขึ้น เช่น อาจแก้ไขถ้อยคำใหม่เป็นดังนี้ “..... ประชาคมยุโรปปรับว่าจะไม่นำเข้ารัฐพิธีทดแทนอื่นมากจนก่อให้เกิดความเสียหายต่อส่วนแบ่งตลาดและราคาของมันสำปะหลังของประเทศไทย.....” เป็นต้น

5.2.5 ข้อพิจารณาผลกระทบจากการเจรจาการค้าหลายฝ่ายรอบอูรุกวัยที่มีต่อสินค้าเกษตร

ตามที่นาย Dunkel เลขาธิการเกษตรได้เสนอร่างข้อตกลงการเจรจาการค้ากลุ่มสินค้าเกษตรต่อที่ประชุมเกษตรเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2534 ซึ่งสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

1) ให้ลดการอุดหนุนการผลิตที่ประเทศที่พัฒนาแล้วให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ผลิตโดยการใช้มาตรการกำหนดราคาประกันพืชผลที่สูงกว่าราคาตลาด โดยกำหนดให้มีการลดการอุดหนุนดังกล่าวลงร้อยละ 20 ภายในระยะเวลา 7 ปี ส่วนประเทศกำลังพัฒนาสามารถดำเนินการได้ภายในระยะเวลา 10 ปี

2) กำหนดให้มีการเปลี่ยนแปลงมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีเป็นมาตรการภาษีทดแทน และขยายการเปิดตลาดการนำเข้าสำหรับสินค้าที่มีการจำกัดการนำเข้า โดยต้องมีการกำหนดให้มีการเปิดตลาดในสินค้าที่ควบคุมการนำเข้าไม่ต่ำกว่าร้อยละ 3 – 5 ภายในระยะเวลา 7 ปี

จากการศึกษาถึงผลกระทบของการเจรจากลุ่มสินค้าเกษตร โดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์พบว่า มันสำปะหลังจะเป็นสินค้าที่อยู่ในกลุ่มที่ได้รับผลกระทบเนื่องจากการปรับเปลี่ยนนโยบายการผลิตในประเทศของประเทศผู้นำเข้าและการเปลี่ยนแปลงของสัญญาระหว่างประเทศ ทั้งนี้สืบเนื่องจากการใช้นโยบายการเกษตรร่วมของประชาคมยุโรปและการกำหนดราคารัฐพิธีไว้สูงกว่าราคาตลาดโลก ซึ่งถือว่าเป็นการอุดหนุนเกษตรกรผู้ผลิต ดังนั้นการเจรจากลุ่มสินค้าเกษตรรอบอูรุกวัยที่ประสบผลสำเร็จภายใต้

ภายใต้ร่างข้อตกลงของเลขานุการเกดต์ ก็จะเป็นสาเหตุที่ทำให้ประชาคมยุโรปต้องลดการอุดหนุน การเกษตรในอัตราร้อยละ 20 ซึ่งมีผลทำให้ราคาธัญพืชภายในประชาคมยุโรป อาทิ ข้าวสาลี ข้าวโพด เมล็ดพืชหายาบ ลดลงทำให้ผู้ผลิตอาหารสัตว์หันกลับมาใช้ธัญพืชเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ อาจมีการนำเข้าธัญพืชดังกล่าวจากต่างประเทศที่มีราคาต่ำเข้ามาทดแทนมันสำปะหลังเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากผลของการเจรจาทำให้ประชาคมยุโรปต้องเปิดตลาดนำเข้าธัญพืชและลดอัตราภาษีนำเข้า สินค้าเกษตรลง ได้มีการประมาณการกันว่าปริมาณมันสำปะหลังอัดเม็ดที่ประชาคมยุโรปนำเข้า จากประเทศไทยจะลดลงประมาณ 245 พันตัน คิดเป็นมูลค่าที่ประเทศไทยต้องสูญเสียรายได้จากการส่งออกมันสำปะหลังไปยังประชาคมยุโรปประมาณ 912 ล้านบาท ทั้งนี้ยังมีได้คำนึงถึงการ ลดลงของการเลี้ยงปศุสัตว์ของประชาคมยุโรปที่คาดว่าจะต้องลดลงเนื่องจากการลดการอุดหนุน เกษตรกรผู้เลี้ยงปศุสัตว์ของประชาคมยุโรป ผลที่ตามมาก็คือทำให้ความต้องการมันสำปะหลังเพื่อ ใช้เป็นอาหารสัตว์ผสมของประชาคมยุโรปต้องลดลงไปอีก

อย่างไรก็ตามประเทศไทยและประชาคมยุโรปก็ยังคงมีพันธกรณีอยู่ต่อกัน ตามข้อตกลง การค้ามันสำปะหลังซึ่งมีผลใช้บังคับจนสิ้นปี 2537 ดังนั้นไม่ว่าผลของการเจรจากลุ่มสินค้าเกษตร จะเป็นอย่างไรก็ตาม ประเทศไทยก็ยังคงสามารถส่งผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไปจำหน่ายยัง ประชาคมยุโรปได้สูงสุดไม่เกินปีละ 5.75 ล้านตันเช่นเดิม และถึงแม้ว่าประเทศไทยจะยังคงส่ง ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไปจำหน่ายในประชาคมยุโรปได้ในปริมาณเท่าเดิม แต่ประเทศไทยก็ไม่ อาจหลีกเลี่ยงผลกระทบที่เกิดจากการเจรจาของกลุ่มเกษตรได้ ทั้งนี้เนื่องจากการลดการอุดหนุน เกษตรกรผู้ผลิตสินค้าเกษตรในประชาคมยุโรปมีผลทำให้ราคาของธัญพืชลดลง หากประเทศไทย ยังคงปริมาณการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังในจำนวนดังกล่าวเข้าไปในประชาคมยุโรป ราคา ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของไทยจะต้องลดลงเพื่อแข่งขันกับราคาของธัญพืชที่ลดลง ซึ่งในที่สุดแล้ว ประเทศไทยก็ยังคงต้องสูญเสียประโยชน์ในรูปของรายได้จากการค้ามันสำปะหลังเช่นกัน

ดังนั้นจึงเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่ประเทศไทยจำเป็นต้องลดการพึ่งพาดตลาดประชาคม ยุโรปลง และพยายามเปิดตลาดสินค้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังใหม่ๆ ให้มากขึ้น วิธีหนึ่งซึ่งสามารถ ทำได้คือ ส่งผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังที่มีการแปรรูปแล้วเช่น แป้งมันสำปะหลังออกไปจำหน่ายเพิ่ม มากขึ้น นอกจากนี้ควรส่งเสริมอุตสาหกรรมการผลิตแอลกอฮอล์ การผลิตถั่ว และการทำแป้งขนมปัง ให้พัฒนาเป็นอุตสาหกรรมในเชิงพาณิชย์ เพื่อเป็นการเพิ่มการจ้างงานในประเทศและช่วย ประหยัดเงินตราต่างประเทศอีกทางหนึ่ง